

תקציר

נעלים הן פריט לבוש בסיסי עבור כל אדם, ובמיוחד לשחקן בתיאטרון. נעלים הן סימן זיהוי של הדמות הבימתית, בבטאן את ההקשר המעמדי, המגדרי, הפונקציונלי, והאסתטי שלה. יותר מכל פריט מלבושי אחר, הנעלים גם מייצגות בצורה מהימנה את הדמות שנעלה אותן, גם בהיעדרה. נעלים מקבלות את צורתן בהתאם לצורת הרגל ולמדרך של הדמות, ובאותה עת הן גם מכוננות את שפת גוף שלה. לנעלים יש תפקיד מכריע בתהליך "הפיזיקליזציה" של הדמות, שבו המלים הכתובות במחזה מתגשמות לדמות בשר ודם. מאמר זה בוחן את השאלה: האם ניתן לזהות נעלים שהן אופייניות לסוגה הייחודית של הקומדיה? זאת הוא עושה באמצעות הליכה בעקבות נעלי הדמויות שכוננו את מסורת הקומדיה בתיאטרון המערבי, טיפוסי הקומדיה דל'ארטה; פנטלונה, ארלקינו ופולצ'ינלה, שהם אבותיו של ארכיטיפוס ליצן הקרקס. עקבנו אחרי הביטוי האיקוני של הליצן בתיאטרון המודרני בדמויות הנוודים של "מחכים לגודו", וההשפעה שלהם על התיאטרון הישראלי, בו הליצן הפך לדמות המסמלת את התדרדרות אידיאל האדם הציוני.

* ד"ר אורנה בן-מאיר, מעצבת אופנה ותלבושות. כתבה דוקטורט בהצטיינות בנושא עיצוב במה בתיאטרון העברי, וכותבת ספר בנושא. מפרסמת מאמרים ופרקים בספרים וכתבי עת בתחומי המחקר שלה: עיצוב במה, תלבושות, נעלים, הומור בעיצוב, הומור ואופנה, אופנה ותיאטרון, קריקטורות. מרצה בכירה במרכז האקדמי ויצ"ו חיפה ובסמינר הקיבוצים.